
INIGO JERUSALEN'EN

Iñigorekín batera joan zan Peter Fusli, Suízako erromesaren egunkariak diñoenez, Jafa'ra dagoníllaren 21-an eldu ziran, baiña íraillaren lenengo egunerarte -10 egunerromes guztfiak ontzían legorrera jatsí barík egon bear izan eben, Jerusalem'go turkiar agintariákín erromesaldia zelan egíngo gauzak garbitu arte. Azkenean, noz edo noz, 100 turkiar armadun etorrí ziran 21 erromes zaintzeko!!!... Baiña gizon armadun areek zaintzaille baino diruzale geiago ziran eta edozeín atxakiagatik erromesaf dírua eskatzen eutseen... Jafa'n erromesak diruz alogeran astotxo batzuk artu ebezan.

"Eta gure astotxoetan Jerusalem'era giñoazela, oítu-
ra danez, Jerusalem'era eldu baino len bi "milla" -4
kílometro— lenago andíki zala zirudían espainiar batek
—Díego Manes'ek— Erromes guztiai biotzez esan eus-
kun: andík gitxira Urí Santua Jerusalem íkusten zan
lekura elduko ginenez, gauza ona ízango zala bakotxak
bere kontzientzia atontzea, eta orretarako ixilik joatea.
Eta au guztfíoi ondo íruditurík, bakotxa bere barruan
bíltzen así giñan".

"Eta Jerusalem ikusten zan lekura eldu baiño apur
bat lentxoago astoetatik jatsí giñan, kurutzearekín gurí
ítxaroten egozan lekaídeak íkusi genduzalako".

"Eta Jerusalem Uría íkusiaz nik poz andia artu neban,
berezkoa ez zan poza. Eta jaiera eta biotz-bero bardíña
nabaítu neban beti Toki Santuak ikustean".

PALESTINA'N

Iru aste egin ebezan erromesak Palestina'ko Lur
Santuak íkusten. Sion mendían frantziskotarren lekai-
detxean jan eta lo egiten eben. Iñigo'k bere autobiogra-
fian ez deusku zeetasun askorík emoten, baiña Peter
Fusli'ren egunkariari jarraitzen ba deusagu utsune ori
errez bete geinke.

Jerusalem'era eldu eta urrango egunean goizean goíz
kandela ixíotuak eskuetan, Jesus'ek Eukaristia eragí eban
Azken Afariko aretora joan zíran, eta arratsaldean Kal-
bario Mendiko eleizara sartzearen bakoítzak 7 dukat
ordaíndu bear ízan zituan. Iñigo'rena nok emon ete
eban? Jesus íl zan eleízan gau osoa egun sentirarte
otoítzean eta irakurgai santuetan emon eben. Danak
autortu eta Meza entzun eta jaunartu eben.

Urrango egunean arratsaldez "Kurutz Bída" edo
"Kalbarioak" bere amalau egonaldiekín Jerusalem'go kale-
tan zear jaiera andíz egin ebezan. Iñigo'ren bíotz-garra
nok asmatu?

Urrango egunean Olibete mendia, Jetsemani'ko bara-
tza eta abar ikusi ebezan, eta gero asto gainetan Jesus
jaio zen Belen'era joan ziran...

BELÉN'EN

Belen'en egun bí egin ondoren, Jesus bateatua izan
zan Jordan ibaian erromesak gorputz osoko bustíaldí
bat artu gura ízan eben, baiña turkiar zaintzailleak asti-
rík ezaren atxakiaz eskuak bustitzeko aukera bakarrík
emon eutseen.

Irugarren eguna erromesentzat baltzagoa ízan zan...
Jordan íbaítík Jerusalem era ítzuli zíranean, San Joan
ízeneko lekaidetxean egozala, Damasko'ko 500 jenizaro
—gizon basatí armatuak— Jerusalem'era sartu ziran, ango
kaleetan estualdi gorriak sortuz, eta al eben guztia lapur-
tuz. Erromesak bízí ziran ostatua be lapurretan egíteko
arrapatu gura ízan eben, eta barruko lekaíde eta erro-
mesak euren bízítza larri-larri salbatu eben. Noz edo
noz, zortzi egunen buruan, lapurreta naiko egin ondo-
ren, jenizaro areek alde egin eben, eta Jerusalem'go
lagunak arnasa nasaiago artzen asi ziran. Estualdí one-
kín erromesak Nazaret, Kafarnaun eta Genesaret'eko
itsasoa ikusteko aukera galdu eben... Baiña guri Iñigo'k
ez deusku onangorik ezer esaten.

"Ñire erabagi sendoa Jerusalem'en betiko geratzea
zan Tokí Santuak betí íkustatzen. Eta jaiera onez gaí-
ñera arimaí laguntzeko erabagía artua neukan, eta one-
tarako Goardian Abarentzat laguntza eskatzeko gomen-
diozko eskutitzak neukazan, eta ník berari emon
neutsezan, baita Lur Santuan geldítzeko neukan asmoa
be esan neutsan, baina ez bigarren zatía, au da: arímaí
laguntzeko neukan borondatea. Au, bada, ez neutsan
ínorí esaten..."

"Goardianak erantzun eustan ez ebala íkusten ni
zeian an geratu níntekeen, bada, etxea aín bear gorrián
egoan, bertako lekaimeak be ezín janarítuz, eta onega-
tík lekaíde batzuk erromesekin Europa'ra bíaltzeko era-
bagia artua zeukala".

"Nik erantzun neutsan ez nebala etxe aretako bes-
terik ezer gura nozean beín autortzera etorten ba'nintz
níre autortza entzutea baino. Orduan Goardianak esan
eustan, ola ba'zan nik gura nebana egín zítekeela, baí-
ña Belen'en egoan Probíntzía Aba etorri arte ítxaroteko".

"Eta erromesak Europa'ra itzulí bear eben aurreko
egunean Probíntzialaren eta Goardianaren izenean nírí
deítzera etorrí ziran, eta Probíntzialak berba gozoz esan
eustan, Toki Santuetan geratzeko ník neukan asmo
onaren barria jakín ebala, eta gaí oní buruz ondo pen-
tsatu ebala, eta beste erromesakin gertatu zana íkusírík
ni an geratzea ez zala egoki, uste ebala. Bada, beste
askok be nire gogo ori euki ebela, eta alako bat gero
preso artua izan zala, eta bestea ílla, eta fraileak gero
presoak díruz askatzeko egin bearrean geratzen zírala,

eta orregatik ni urrengo egunean erromesakin joateko prestatu bear nebaka".

JERUSALEN'EN BIZI GURA

"Probintzial Abari erantzun neutsan, nik Jerusale-n'en bizitzeko erabagia oso sendo artua neukala, eta ezergatik be ez nebala gogo on bete barik itziko. Onela gogo onez adierazi gura neutsan, pekatupean beartzen ez ba'ninduen, beintzat, ez nebala edozelango bildurrez neure erabagia bete bank itziko".

"Probintzialak erantzun eustan Erromako Aita Santuarengandik aginpidea artua eukala, berak uste ebana andik bialtzeko, eta berak nai ebana bertan izteko, eta agindua egin gura ez ebenak eskomunika al izateko, eta nire gai onetan, ez nebala nik an geratu bear erabagiten ebala".

"Eta Probintzialak eskomunikatu al izateko berak zituan "buldak" erakutsi gura eustazanean, nik ez nebazala ikusi bearrik esan neutsan, bada, nik jaun agurgani arei sinisten neutsala, eta euken aginpideaz on epaitzen eben ezkerok, nik euren esana beteko nebala".

OLIAMENDIRA BARRIZ

"Eta urten baiño len barriro be Oliamendi ikusteko gogo bizia etorri jatan. Oliamendian arri bat dago, eta andik igon zan gure Jauna zerura, eta orain aren oiaetako ezaugarriak harrian josita ikusten dira... Eta alan, iñori ezer esan bank eta zaintzaillerik artu barik —gidari turki-arrik artu bank dabizanak arrisku andia dabebesteengandik ixillean aide egin neban, eta ango eleizainak ez eusten sartzen utzi gura, eta idatz-zorroko laban bat emon neutsen. Eta nire otoitza jaiera andiz egin ondoren, Betfage'ra joateko gogoa etorri jatan, eta an nengoela gogoratu jatan ez nebala ondo begiratu Oliamendian zein aldetara begira egoan eskumaldeko oiña eta zein aldetara ezkenekoa, eta barriz be ara itzulirik eleizainai sartzen izteko artaziak emon neutsezala, uste dot".

"Monastegian ni gidari barik urten nintzala jakin zanean, fraileak ni aurkitzeko aleginak egin ebezan, eta onela ni Olibeteko menditik bera nentorrela monastegiko morroi siriari batekin aurkitu nintzan, eta onek makilla andi bategaz, asarre bizi itxuran, ni joteko kiñuak egiten ebezan. Eta nigana eldurik besotik artu ninduen, eta nik gogorrik egin barik ni eroaten itzi neutsan, baina gizontxa arek bein be ez ninduen askatu".

"Eta morroi arek elduta bidean noiala gure Jaunagandik pozaldi andi bat nabaitu neban, eta nire gainean Kristo ikusten nebala iruditen jatan. Eta pozaldi onek monastegira eldu arte iraun eustan. Eta urrengo egunean Jerusale'n'dik urten gainan".

PALESTINA'TIK ITALIA'RA

Urrengo egunean —iraillak 23— erromesak asto gainetan ixilka eta gaez jenizaroen bildurrez, Jafa'ko kai aldera abiatu ziran, baina bidean Ramleh erriko Emir gobernariak sei egunez gosez eta egarriz lotuta euki zituan erromes bakoitzak "dukat" bat eta soiñeko bat ordaindu arte. Azken batean, zelan edo alan, Jafa'ko kaira eldu ziran, eta an zaintzaille turkiarrari azken agurra egin eutseen, baiña ez aurretik "dukat" mordo bat ordaindu bank.

Erromesen ontzia urriaren 3-an itsasoratu zan, baiña oraindiño be erromesen nekeak ez iran amaitu. Erromesak Lur Santuetan otoitzean biotz berok jardu ten eben bitartean, ontziko mariñelak egun alaiak igaro ebezan erromesen janari eta batez be edariak eskerrak... Gero itsaso zabalean egozala erromesak biderako janariak eta edariak falta zirala konturatu ziran... Eta gainera aizearen faltaz ontziak ez eban aurrera andirik egiten... Itsas erdian egarritu ziran eta ontziko nagusiak egarria nolabait kentzeko ur ustela ardao garratzaz nastuta emoten eutsen edateko. Askok osasuna galdu eben eta holandar erromes bat il zan, eta itsasora bota eben. Aizeak joteari emon eutsanean, nekēa neke gain etorteko, ontziko nagusiak morkorturik itsas bidea galdu eban, eta Txipre'ko ugarteke Larkana edo Salinas kaiara eltzeko, lau edo bost egunen ordez, amairu egun bear izan ebezan... Eta gainera "La Negrona" itsasontzia amar egun aurretik joana zala, jakin eban Inigo'k... An eukan Loiolak Italia'ra joateko tokia ordainduta, eta orain zelan Benezia'ra itzuli?

TXIPRE'KO UGARTEAN

"Txipe'ra eldu gainean beste enomesak ango ontzi batzuetan banatu ziran. Kaiari iru edo lau ontzi egozan Benezia'rakoak. Bat turkiarrena zan, bestea ontzi txiki bat, eta irugarrena ontzi aberats eta altsua, Benezia'ko gizon aberats batena".

"Ontzi onetako patrioiari enomes batzuk ni borondatez eroateko eskatu eutsoen, baiña arek nik dirurik ez neukala jakin ebanean, ezetz esan eban, nire aide goralpenak esanez eskatu arren be... Patrioiak erantzun eutsen, ni alako santua ba'nintz Santiagoren antzera ur gainean ibilliz itsasoa igaroteko... Eta eskabide on egin eben eurak ontzi txikiako patrioiari ni eroatea eskatu eutsoen, eta oso errez lortu eben".

"Goiz batean, aizea aldeko egoela-ta, iru ontziak itsasoratu ziran... Baiña arratsaldean ekaitza etoni jakin gainera, eta ontziak bata bestearengandik banatu ziran, eta ontzi nagusia Txipre'ko ugartearen bazterra jota galdu egin zan, jendea bakanik urten zan onik. Turkiaren ontzia ontziko guztiekin galdu zan. Gure ontzi txikiak, neke andiak igaro arren, azkenean Italia'ko Puglia lurraldean kaia artu eban".